

برنامه ریزی شهری

با رویکرد بیوفیلیک (شهر طبیعت محور)

مؤلفان :

دکتر کرامت اله زیاری

استاد دانشگاه تهران

مسلم ضرغام فرد امیر حسین خادمی

آراد کتاب

سرشناسه	: زیاری، کرامت اله، ۱۳۳۲.
عنوان و نام پدیدآور	: برنامه ریزی شهری با رویکرد بیوفیلیک (شهر طبیعت محور).
مشخصات نشر	: تهران: آراد کتاب، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص: مصور.
شابک	: 978-600-186-196-3
وضعیت فهرست نویسی	: قیای مختصر
یادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nliai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	: کتابنامه
شناسه افزوده	: ضرغام فرد، مسلم، ۱۳۷۰.
شناسه افزوده	: خادمی، امیرحسین، ۱۳۶۲.
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۸۳۵۴۵۲

برنامه ریزی شهری با رویکرد بیوفیلیک (شهر طبیعت محور)

- ✉ تألیف: دکتر کرامت اله زیاری - مسلم ضرغام فرد - امیر حسین خادمی
- ✉ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴ ✉ ناشر: آراد کتاب
- ✉ چاپ: مدیران ✉ تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
- ✉ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۶-۱۹۶-۳ ✉ قیمت: ۱۶۵۰۰۰ ریال

حق چاپ برای ناشر محفوظ است. کلیه حقوق و حق چاپ متن، طرح روی جلد و عنوان کتاب با نگرش به قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ برای انتشارات آراد کتاب محفوظ است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند

مرکز پخش و فروش:

آراد کتاب تلفن: ۶۶۴۸۲۲۲۶ - ۶۶۹۷۵۲۸۵ - ۰۹۱۲۳۰۶۲۴۵۸

www.aradbook.com

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۳	پیشگفتار
----	----------

بخش اول فصل اول

۱۹	"شهر سالم"
۱۹	مقدمه
۲۰	شهر سالم
۲۲	شاخص‌ها و اصول شهر سالم
۲۲	- اصول
۲۴	- شاخص‌ها
۲۵	دیدگاه و نظریات پیرامون شهر سالم
۲۶	ویژگی‌های شهر سالم
۲۸	جنبش پروژه‌ی شهر سالم
۲۹	- مراحل و اهداف کلی پروژه‌ی شهر سالم
۲۹	- ویژگی پروژه‌ی شهر سالم
۳۱	نتیجه‌گیری

فصل دوم

۳۲	"برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک"
۳۳	مقدمه
۳۴	نظریه برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک
۳۴	تعاریف بیوفیلیک
۳۵	اهمیت برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک
۳۶	- اهمیت آب و هوایی
۳۷	- فشار جمعیتی
۳۷	پیش‌زمینه برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک
۴۲	ابعاد شهر بیوفیلیک
۴۲	- شرایط بیوفیلیک و زیرسازی
۴۲	- فعالیت‌های بیوفیلیک
۴۳	- نگرش و شناخت بیوفیلیک
۴۳	- نهادها و حکمفرمایی بیوفیلیک
۴۳	اصول برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک
۴۴	اصول راه‌نمای برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک
۴۴	- آب و هوا
۴۵	- انرژی تجدیدپذیر جهت عدم انتشار گازهای CO_2
۴۵	- شهر بدون مواد زائد
۴۵	- آب

۴۶	مناظر، باغچه و تنوع زیستی
۴۷	حمل و نقل پایدار و فضای عمومی خوب: شهرهای فشرده و چند مرکزی
۴۸	مصلح محلی و پایدار با مصرف کم انرژی
۴۹	تراکم و مقاوم سازی بخش های موجود
۴۹	ساختمان ها و بخش های سبز با استفاده از اصول طراحی منفعل
۵۰	برنامه هایی برای ایجاد جوامع سر زنده، سالم یا کاربری مختلط
۵۰	زنجیره تأمین مواد غذایی محلی
۵۱	میراث فرهنگی، هویت و حس تعلق به مکان
۵۱	رهبری و حکمفرمایی شهری و اتخاذ بهترین روش ها
۵۲	آموزش، پژوهش و آگاهی
۵۲	راهبردهایی برای شهرهای کشورهای توسعه یافته
۵۲	طراحی بیوفیلیک: طبیعت در کانون طراحی و برنامه ریزی شهری
۵۴	مقیاس طراحی بیوفیلیک
۵۸	ساختمان ها و خانه های بیوفیلیک
۵۹	واحدهای همسایگی بیوفیلیک
۶۲	شهرهای بیوفیلیک
۶۸	نمونه های از برنامه ریزی شهری بیوفیلیک
۶۸	برلین
۶۹	پرتلند
۶۹	سنگاپور
۷۳	نگاهی اجمالی بر روند برنامه ریزی شهری بیوفیلیک در شیکاگو
۷۳	یافته های کلیدی از تجارب برنامه ریزی شهری بیوفیلیک
۷۳	تمرکز بر نتایج ویژه و سودمند
۷۳	ظهور یک قهرمان سطح بالا
۷۳	افزایش مقبولیت و اعتبار دولت و داده های محلی
۷۳	الزام به سنجش عملکردها به ویژه در افزایش بهره گیری ها
۷۴	ارائه مشوق های برای مالکان املاک خصوصی
۷۴	یافته های ناشی از ارزیابی اقتصادی
۷۴	تعیین فواید گسترده ی برنامه ریزی شهری بیوفیلیک
۷۵	آگاهی از هزینه های مالی و مزایای سبزیته سازی شهر
۷۵	مشوق های مالی
۷۶	مزیت رقابتی که سبزیته سازی آن را ارائه می دهد
۷۶	سیستم های مالی خلاق جهت پاسخگویی به محیط محلی
۷۸	موانع و راهکارهای برنامه ریزی شهری بیوفیلیک
۸۱	روش های عمده برنامه ریزی شهری بیوفیلیک
۸۱	الف) بام سبز
۸۲	بام سبز
۸۲	انواع بام سبز
۸۲	سیستم گسترده
۸۳	سیستم متمرکز
۸۴	سیستم مدولار
۸۵	تقسیم بندی کلی اجزای بام سبز

۸۵		- لایه پوشش گیاهی
۸۵		- محیط کشت
۸۶		- لایه زهکش
۸۶		۱- لایه صافی
۸۶		۲- لایه مانع ریشه ها
۸۷		۳- صفحه زهکش
۸۷		- لایه محافظت
۸۷		مراحل کشت بر روی پشت بام
۸۸		- مرحله اول: ظرفیت ساختمان
۸۸		- مرحله دوم: انتخاب بهترین مکان
۸۸		- مرحله سوم: زیر سازی
۸۸		- مرحله چهارم: خاک مرغوب
۸۹		- مرحله پنجم: انتخاب گیاهان باغ پشت بام
۹۰		- مرحله ششم: ایستگاه بام سبز
۹۰		مزایای بام سبز
۹۳		معایب بام سبز
۹۴		نمونه موردی
۹۵		ب) دیوار سبز
۹۷		انواع دیوار سبز
۹۷		نمای سبز
۹۷		انواع نمای سبز
۹۷		- سیستم های داربست مدولار
۹۷		- ساختار مستقل
۹۸		- سیستم کابلی و رشته سیمی
۹۹		دیوار زنده
۹۹		انواع دیوار زنده
۱۰۰		- دیوار زنده غیرفعال
۱۰۰		- دیوار زنده فعال
۱۰۱		- دیوار گیاهی پاتریک بلان
۱۰۱		- دیوار سبز محوطه سازی
۱۰۱		دیوار سبز حدواسط
۱۰۲		مراحل طراحی دیوار سبز
۱۰۲		- مشاوره
۱۰۲		- طراحی
۱۰۳		- نصب و راه اندازی
۱۰۳		- تعمیر و نگهداری
۱۰۴		نمای سبز در مقابل دیوار زنده
۱۰۵		فواید دیوارهای سبز
۱۰۵		مزایای مالی دیوار سبز
۱۰۵		- عایق: صرفه جویی در انرژی
۱۰۵		- حفاظت در مقابل خورشید و باران: امید به زندگی طولانی تر دیوار سبز
۱۰۶		- ظاهر طبیعی: افزودن ارزش به ساختمان

۱۰۶	- احتیاس آب باران: کاهش بار سیستم فاضلاب
۱۰۶	- مزایای زیست محیطی دیوار سبز
۱۰۶	- عایق کاری: صرفه جویی در انرژی
۱۰۷	- دمای پایین: کاهش جزیره گرمایی شهری
۱۰۷	- به دام انداختن CO ₂ : تمیزکننده هوا
۱۰۷	- به دام انداختن ذرات ریز: تمیزکننده هوا
۱۰۸	- تحریک تنوع زیستی: زیستگاه پرندگان و حشرات مختل نشود
۱۰۸	- مزایای عملی دیوار سبز
۱۰۸	- عایق صدا: محیط‌های داخلی و خارجی ساکت‌تر
۱۰۹	- ظاهر طبیعی: دلپذیر، آرامش بخش و راحت
۱۰۹	- زیبایی شناسی
۱۱۰	- نتیجه‌گیری

بخش دوم (نظریات مرتبط با برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک)

فصل اول

۱۱۵	"رشد هوشمند"
۱۱۵	مقدمه
۱۱۶	رشد هوشمند
۱۱۸	اصول رشد هوشمند
۱۱۹	- کاربری‌های مختلط
۱۲۱	- برخورداری از ساختمان‌های فشرده
۱۲۳	- ایجاد فرصت‌های متنوعی از حمل و نقل
۱۲۴	- حفاظت از فضاهای باز، اراضی کشاورزی مناطق طبیعی بحرانی
۱۲۵	- قابل پیش‌بینی، منصفانه و تمرکز بر تصمیمات توسعه
۱۲۷	- تشویق به جذب جوامع با یک حس مکانی قوی
۱۲۸	- هدایت و توانمند ساختن توسعه در اجتماعات محلی کنونی
۱۲۹	- تشویق شهروندان به مشارکت پایدار در تصمیمات مربوط به توسعه
۱۳۰	- ایجاد محلات قابل پیاده روی
۱۳۲	- ایجاد فرصت‌های مختلفی از حمل و نقل
۱۳۳	اصول رشد هوشمند از سایر دیدگاه‌ها
۱۳۶	مزایای رشد هوشمند
۱۳۶	- مزایای اجتماعی اقتصادی و زیست محیطی رشد هوشمند
۱۳۷	- مزایای زیست محیطی
۱۳۸	- مزایای کالبدی - فضایی
۱۳۹	- نتیجه‌گیری

فصل دوم

۱۴۱	"شهر فشرده"
۱۴۱	مقدمه
۱۴۲	شهر فشرده
۱۴۴	پیش زمینه تئوریک شهر فشرده
۱۴۷	ایده‌های زمینه ساز در ایجاد شهر فشرده

۱۴۸	ویژگی‌ها و مشخصه‌های شهر فشرده
۱۵۰	فضای باز شهری و شهر فشرده
۱۵۱	نظریه‌های مربوط به شهر فشرده
۱۵۱	- شهر فشرده از دیدگاه جین جکوبز
۱۵۱	- شهر فشرده از دیدگاه کریستوفر الکساندر
۱۵۲	- شهر فشرده از دیدگاه ریچارد راجرز
۱۵۲	- شهر فشرده از دیدگاه پیتر کالتورپ
۱۵۴	تناقض شهر فشرده
۱۵۶	مزایا و معایب شهر فشرده
۱۵۶	- مزایای محیطی
۱۵۶	- مزایای اقتصادی
۱۵۶	- مزایای اجتماعی
۱۵۶	معایب
۱۵۷	دلایل حمایت و مخالفت شهر فشرده
۱۵۸	دلایل حمایت
۱۵۸	- پایداری حمل و نقل
۱۵۹	- استفاده پایدار از زمین‌ها
۱۵۹	- مساوات اجتماعی
۱۶۰	- استقلال مادی
۱۶۰	دلایل مخالفت
۱۶۱	انتقادات وارده بر شهر فشرده
۱۶۷	نتیجه‌گیری

فصل سوم "توسعه حمل و نقل سبز"

۱۶۹	"حمل و نقل سبز"
۱۶۹	مقدمه
۱۷۰	چرا حمل و نقل سبزتر
۱۷۰	سیاست‌های مرتبط با حمل و نقل سبز
۱۷۱	- ناوگان سبز تر
۱۷۱	- توسعه مالی و مشوق‌هایی برای سوخت سبزتر
۱۷۲	- سوخت‌های زیستی
۱۷۳	- موتورهای دیزل پاک
۱۷۳	- خودروهای الکتریکی
۱۷۴	آمار و حقایق در مورد حمل و نقل سبز
۱۷۴	حالت‌های حمل و نقل سبز
۱۷۵	- پیاده‌روی
۱۷۶	- دوچرخه‌سواری
۱۷۶	- حمل و نقل عمومی
۱۷۶	- وسایل نقلیه خدماتی و باربری
۱۷۶	- تاکسی‌ها
۱۷۶	- وسایل نقلیه چند سرنشسته

۱۷۷	- وسایل نقلیه تک سرنشینه
۱۷۷	- مزایای حمل و نقل سبز
۱۷۷	- کاهش آلودگی زیست محیطی
۱۷۷	- افزایش بهداشت و سلامتی
۱۷۷	- توسعه اقتصادی پایدارتر
۱۷۸	- صرفه جویی مالی
۱۷۸	- ایده‌هایی برای زیرساخت حمل و نقل سبز
۱۷۸	- افزایش وسایل نقلیه الکتریکی
۱۷۸	- مشارکت در بزرگ راه‌های سبز
۱۷۹	- پل‌های عابر پیاده
۱۷۹	- مشارکت در بزرگ راه‌های سبز
۱۷۹	- مصالح و مواد ساختمانی
۱۸۰	- باززنده سازی مناطق قدیمی
۱۸۰	- مسیرهای سبز
۱۸۰	- جوامع دوچرخه دوست
۱۸۱	- خطوط اتوبوس
۱۸۱	- متروهای پاک
۱۸۲	- رشد هوشمند
۱۸۲	- مطالعه موردی: ترویج وسایل نقلیه الکتریکی در اورگان
۱۸۳	- توسعه حمل و نقل محور
۱۸۳	- بیش زمینه مفهوم توسعه حمل و نقل محور
۱۸۴	- مفاهیم
۱۸۷	- اصول کلی توسعه حمل و نقل محور
۱۸۷	- ایجاد عرصه‌های مشوق پیاده روی و دسترسی ایمن به حمل و نقل عمومی
۱۸۷	- ضوابط منطقه‌بندی هماهنگ با حمل و نقل عمومی
۱۸۷	- تراکم بالا و درعین حال متعادل
۱۸۸	- تنوع فعالیتی و کاربری مختلط
۱۸۸	- ساخت‌وساز پیوا و زیبا
۱۸۸	- فضاهای شهری کارا و قابل استفاده
۱۸۹	- طراحی آگاهانه خطوط ارتباطی، دسترسی‌ها و پارکینگ‌ها
۱۸۹	- مزایای توسعه حمل و نقل محور
۱۸۹	- ارتقای کیفیت زندگی
۱۹۰	- افزایش سلامت عمومی و امنیت اجتماعی
۱۹۰	- حد مطلوب توسعه اقتصادی
۱۹۰	- ارتقای شخصیت اجتماعی
۱۹۰	- ارتقای کیفیت محیط زیست
۱۹۰	- کاربرد مطلوب حمل و نقل عمومی
۱۹۱	- استاندارد توسعه حمل و نقل محور
۱۹۱	- استاندارد توسعه حمل و نقل محور چیست؟
۱۹۲	- اصول و اهداف توسعه حمل و نقل محور
۱۹۲	- پیاده‌روی
۱۹۳	- دوچرخه‌سواری

۱۹۴	 پیوستگی
۱۹۴	 حمل و نقل عمومی
۱۹۵	 اختلاط
۱۹۶	 تشدید تراکم
۱۹۶	 فشرده
۱۹۷	 تناوب
۱۹۷	 عناصر کلیدی در ساخت اجتماعات حمل و نقل محور
۱۹۸	 مقاصد
۱۹۹	 دسترسی منطقه‌ای
۲۰۱	 فاصله تا حمل و نقل همگانی
۲۰۳	 تراکم
۲۰۵	 تراکم مسکونی
۲۰۵	 تراکم اشتغال
۲۰۶	 تنوع
۲۰۷	 کاربری مختلط زمین
۲۰۸	 تنوع مسکن
۲۰۸	 طراحی
۲۰۹	 تسهیلات مسافر بری حمل و نقل همگانی
۲۰۹	 پیوستگی شبکه خیابانی
۲۱۰	 خیابان‌های کامل: اشتراک‌گذاری جاده‌ها
۲۱۱	 مدیریت تقاضا
۲۱۲	 هزینه سفر
۲۱۲	 پارکینگ
۲۱۴	 نتیجه‌گیری
۲۱۵	 منابع و مأخذ

پیشگفتار

امروزه رشد شدید جمعیت در سراسر جهان و افزایش آلودگی‌ها، معضلات زیست محیطی-- اجتماعی فراوانی را سبب گردیده است. با رشد جمعیت تراکم شهری افزایش یافته و فضاهای گوناگون موجود در شهرها به واحدهای ساخته شده، تبدیل شده‌اند. بدین سبب در بیشتر کشورهای صنعتی تمایل به حومه‌نشینی زیاد شده است که یکی از دلایل این گرایش را می‌توان فقدان فضاهای سبز و باز کافی در شهرها دانست. در ایران نیز جمعیت شهری طی چند دهه اخیر به دلیل مهاجرت و رشد فزاینده جمعیتی افزایش فراوان یافته است. این افزایش جمعیت موجب تغییر ساختار و عملکرد اراضی شهری و حومه شهرها شده است. از مهمترین اثرات چنین رشدی می‌توان به کاهش شدید سرانه‌ی فضای سبز و باز شهری اشاره نمود. فضاهای سبز حس مکان اجتماعی را القا می‌کنند، به آدمی اجازه می‌دهند که از دیگران بیاموزد و فرصتی پدید می‌آورند تا ارزش‌های فردی و اجتماعی خود را بروز دهد. فضای سبز محیط طبیعی را به داخل محیط شهری برده و فضاهای خشن و بافت مصنوعی شهر ساخته شده را به محیطی آرام‌بخش و نشاط‌آور تبدیل می‌کند و با رنگ‌های چشم‌نواز و هوای پاکیزه، روح آدمی را برای مقابله با دشواری‌های زندگی شهری آماده می‌گرداند. با توجه به اهمیت فضای سبز و لزوم ایجاد آن در شهرها به منظور لطافت هوا و تفریح مردم و زیباسازی شهر، نمی‌بایست حد مشخصی برای ایجاد فضای سبز وجود داشته باشد. هر اندازه که فضای سبز در شهرها توسعه یابد، باز هم کافی نخواهند بود. توسعه زیست بوم به عنوان توسعه‌ای در سطح منطقه‌ای و محلی، همراه با توانایی‌های بالقوه ناحیه‌ای و با تأکید بر بهره‌برداری از منابع کاربرد فن‌آوری و سازماندهی به گونه‌ای که فضای سبز بتواند در رضایت‌مندی زیستی شهرها مؤثر باشد، مسئله‌ای غیرقابل انکار است. لوکوربوزیه برای وجود فضاهای سبز شهری، اهمیت زیادی قائل شده است و اعتقاد دارد که از هر ده واحد فضای شهری برای سکونت باید نه واحد آن فضای سبز باشد. توجه به مقوله فضای سبز شهری، زمانی مهم‌تر جلوه می‌کند که این کاربری شهری به طور مستقیم با پایداری شهری مرتبط است. توجه به فضای سبز شهری به صورت باغ‌های عمومی و خصوصی -آن‌گونه که در برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک دیده می‌شود-

یک ابداع جدید نیست. باغ‌های زینتی توسط مصریان و یونانی‌ها در دوره باستان ایجاد و نگهداری شده است که حاکی از توجه گذشتگان به این کاربری مهم شهری دارد. قدیمی‌ترین شواهد باغ‌سازی شهری در مصر به دست آمده است. در خاور دور نیز مانند سایر کشورها و فرهنگ‌های جهان سبک باغ‌سازی در دوران‌های مختلف تکامل یافته، باغ‌های اولیه چین و ژاپن ساده بودند و به تدریج تکامل یافته و به اوج زیبایی رسید. همچنین سابقه پردیس ایرانی به قرن چهارم میلادی برمی‌گردد. این عنوان به باغ‌هایی اطلاق می‌شد که برای تفریح عموم احداث می‌گردیدند. ویل دورانت در «تاریخ تمدن» می‌نویسد که باغ به سبک ایرانی مورد طرفداری سایر ملل قرار گرفته و هم در بین مسلمانان و اعراب و هم در هندوستان رواج یافته است و از قرون وسطی الهام‌بخش یونانیان گردیده است. در ایران با وجود چنین سابقه غنی در باغ‌سازی و توجه به طبیعت در درون محیط‌های زیست انسانی، متأسفانه امروزه شهرهای کشور از یک سو در مقوله تعبیه فضاهای سبز در درون خود با چالش‌های جدی مواجه بوده‌اند و از سوی دیگر عزمی راسخ جهت رفع این چالش‌ها و بهبود شرایط موجود نیز مشاهده نمی‌گردد. این کاستی‌ها سبب ایجاد انگیزه‌ای در مؤلفان برای تدوین این اثر که جدیدترین رویکرد در کشاندن فضای سبز به درون شهرها می‌باشد، گردید. عنوان "برنامه‌ریزی شهری مبتنی بر رویکرد بیوفیلیک" نوعی برنامه‌ریزی است که در راستای آن طبیعت سبز به درون شهر کشانده می‌شود و شهرنشینان ارتباط نزدیکی با عناصر طبیعت برقرار می‌کنند. در حقیقت این نوع برنامه‌ریزی شهری گامی بلند در جهت افزایش پایداری و "تاب‌آوری" شهر می‌باشد. اثر حاضر از دو بخش تشکیل گردیده است که به شرح زیر می‌باشد:

بخش اول. این بخش متشکل از دو فصل می‌باشد. فصل اول با عنوان شهرسالم مورد بررسی قرار می‌گیرد و به صورت کلی معیارها، شاخص‌ها و مطالب مهم آن تشریح می‌گردد. این فصل به عنوان مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک می‌باشد. در فصل دوم برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک کاملاً بحث شده و اصول و مبانی آن مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس انواع رایج آن کاملاً تشریح می‌گردد و در نهایت چند شهر به عنوان نمونه بحث می‌گردد.

بخش دوم. در این بخش نظریات مرتبط با برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک ارائه می‌گردد. در فصل اول این بخش رشد هوشمند شهر به عنوان یکی از نظریات مرتبط با برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک مورد بحث قرار می‌گیرد و اصول آن مفصلاً تشریح می‌شود.

در فصل دوم شهر فشرده به صورت مفصل ارائه می‌شود و از زوایای مختلف بررسی می‌شود. هدف از گنجاندن این فصل در بخش نظریات مرتبط با برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک، وجود کاربری‌های خاص برای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری است که وجود فضای باز و بیوفیلیک این اعمال را تسهیل می‌بخشد. فصل چهارم حمل و نقل سبز که مبحثی به روز است و در ارتباط با برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک است، تشریح می‌گردد. هدف از این فصل آشکار ساختن اهمیت برنامه‌ریزی شهری بیوفیلیک در راستای تحقق توسعه حمل و نقل محور می‌باشد. زیرا در حمل و نقل سبز نیز به فضای باز و سبز کافی به شدت تأکید می‌شود.

به طور کلی این اثر برای تمامی رشته‌های مرتبط با معماری، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گرایش‌های مختلف شهرسازی و رشته‌های مرتبط با محیط زیست می‌تواند به عنوان راهنما عمل نماید. در نهایت مؤلفان اذعان می‌دارند که این اثر عاری از عیب نیست و لذا از دانش‌پژوهان و صاحب‌نظران فن تقاضا داریم با پیشنهادهای ارزنده خود مؤلفان را در غنای بیشتر اثر در نوبت‌های آتی یاری دهند.

دکتر کرامت اله زیاری

استاد دانشگاه تهران

مسلم صرغام فرد - امیرحسین خادمی

تهران - بهار ۱۳۹۴